

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. VII. Excusat à præcepto jejunii necessitas vitandæ infamiæ, &
Sacrificii perficiendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

solus temporis cursus facit maiores, non autem mutat dominum. Hæc Gloss.

Sed nunquid etiam solus temporis cursus facit ex jejuno non jejunum? Clarum est quod non. Ergo frustra laborat de Scildere in suo libro de Principiis conscientia formandæ tract. 6. n. 26. ex illa lege probare oppositum nostræ Conclusionis, cujus probatio liquidò constat ex hæcenus dictis; uti etiam responsio ad omnia alia, quæ ab Adversariis solent objici. Vide Dicast. disp. 9. à num. 301. usque ad 312.

74.

Hoc unicum videri posset habere speciale difficultatem, quod ex nostra doctrina videatur sequi, licitum esse communicare cum peccato mortali dubio, quod tamen ordinariè negatur.

An sit licitum communicare cum peccato mortali dubio?

Respondeo præcisè ex vi præcepti Communionis non esse illicitum; at verò ex vi præcepti Confessionis, præmittendæ Communioni, ab illo qui habet conscientiam peccati mortalis, erit illicitum, ex hypothesi quod illud peccatum dubium sit confitendum, ut communiter docetur. Alioquin qui illam doctrinam negaret, nescio cur consequenter non deberet atterere Communionem cum peccato dubio licere; nisi fortè disparitas aliqua sit, quod, qui communicat cum peccato mortali dubio, exponat se periculo frustrandi Sacramentum suo effectu; secùs qui in bono statu communicat cum dubio confessionis, vel temporis confessionis. Sed & huic periculo obviari posset per attritionem supernaturalem, quæ secundùm multorum sententiam sufficit ad effectum, quando bonâ fide proceditur.

75. Solus Pontifex potest dispensare in præcepto jejunii.

An de facto dispenset?

Negar Lugo

Hæcenus de præcepto non communicandi post sumptum cibum vel potum; quia autem Ecclesiasticum est, non rarò evenit, ut Communicatio liceat non jejuno. Et primò quidem constat apud omnes solum Pontificem in hoc præcepto posse dispensare. An autem de facto dispenset cum Cardinale, qui in nocte Natalis Domini celebrat primam Missam in Sacello Pontificis coram ipso Pontifice (solet enim tota Missa ante mediam noctem absolvi) disputant Cardinalis Lugo & Dicastillo. Non credo, inquit Eminentissimus disp. 15. n. 56. intentionem Pontificis esse dispensare in jejuniò naturali pro illa vice singulis annis, sed potius dicerem, quod velit pro illo loco & pro illa nocte anticipari aliquantulum initium diei sequentis; quia jejuniùm solum debet esse intrâ illam diem. Quando autem incipiat dies, pendet ab hominum placito, aliqui enim incipiunt diem ab ortu solis, aliqui ab occasu, alii ab alio termino. Ecclesia verò computat à media nocte; potest ergo eadem Ecclesia semper, vel aliquando computare diem ab aliqua alia hora, & sic de facto potest Pontifex justis de causis anticipare per horam, vel duas horas, initium diei illius in illo loco; sicut etiam

quoad celebritatem officii Sabbatho Sancto Ecclesia anticipat initium noctis per aliquas horas. Porro mentem Pontificis hoc pacto potius intelligi debere, quàm quod velit dispensare in jejuniò naturali ad Missam prærequisito, probant mihi plura inconvenientia quæ ex illo alio modo dispensandi sequerentur. Hæcenus Lugo.

Quæris quæ sint illa inconvenientia? Vide Cardinalem n. 57. equidem ad omnia respondet Dicastillo disp. 9. à nu. 407. usque ad n. 413. Ipse autem propter alia lex inconvenientia, quæ putat sequi ex illa anticipatione initii diei sequentis, existimat probabilis Pontificem dispensare. Vide Auctorem citatum à nu. 398. usque ad nu. 405. elige quod placet, & non errabis in fide, aut bonis moribus. Transeo ad necessitatem, quæ, ut communiter dicitur, non habet legem, præsertim Ecclesiasticam, & dico:

CONCLUSIO VII.

Excusat à præcepto jejunii necessitas vitandæ infamiae, & Sacrificii perficiendi.

Utraque pars est communis. Prima probatur; quia lex humana non obligat, per se loquendo, cum tanto incommodo, immo etiam multa præcepta divina, ut patet in præcepto integræ confessionis, præcepto confessionis præmittendæ communioni ab illo, qui habet conscientiam peccati mortalis, quod multi docent esse divinum, & aliis similibus. Nam finis omnis legis est bonum commune, cui opponitur communis transgressio, quæ nata est sequi, quando actus communiter superat humanam fragilitatem. Sanè pauci hodie inveniuntur, qui cum gravi infamia recederent à mensa Communionis, ad quam cum aliis bonâ fide post sumptum cibum, vel potum accesserant. Ergo non est verisimile in istis circumstantiis Ecclesiam voluisse obligare ad jejuniùm. Non enim potestas legislativa data est in destructionem, & laqueum animarum; sed in ædificationem.

Dices: ergo poterit etiam ob eandem causam celebrare Sacerdos absque vestibus sacris, vel cum pane fermentato, cum hæc sint etiam præcepta humana.

Respondeo cum Lugone disp. 15. nu. 71. licet formaliter Consequentia sit bona, ratione tamen diversæ materiæ, posse negari: quia difficile est contingere tale periculum infamiae in illo casu; imò infamia vera tunc erit cum viderint aliquem absque vestibus sacris, vel in fermentato celebrare. Nemo enim timere potest infamiam, eò quod deficiente hostia,

non cele-
brat defi-
cienti ho-
stia aut ve-
re sacra.

Inhabita.

schizur.

Major casti-
tas requirit
tunc ad cele-
brandum sine
vestib. sacris
quam post
cibum.

78.
Probatur 2.
pau Concl.
et scito.

Si plura
praecepta
occurrant,
superius li-
get.

Præcepta
conferant
non in-
ter inte-
ra Sacer-
dotum.

hostia; vel planetâ, non celebrat, sicut potest
timere, quando prætextu tibi sumpti discedit
ab altari, cum possit facile suspicari vel ipsum
scienter accessisse non jejunium ad celebrandum,
vel certe prætextum illum falsum esse, & reve-
rà discedere propter peccatum grave commissum,
vel censuram, aut impedimentum ali-
quod; quod quidem periculum non ita facile
est, quando omnes vident defectum hostiæ,
vel planetæ; qui defectus cum sint externi,
non relinquunt dubium de aliis defectibus ma-
gis occultis, qui sunt causa non celebrandi, hæc
ille.

Inhabis, est non sit ita facile periculum,
equidem difficile periculum, quidni possit esse
verum? Potest planè, & tunc consequenter
dico excusare ab obligatione istarum legum,
quamvis existimem gravius periculum, si ve
periculum gravius mali requiri ad celebran-
dum sine vestibus sacris, quam ad celebran-
dum post cibum, vel potum; quoniam major
irreverentia est celebrare sine vestibus sacris,
quam post cibum aut potum. Non dubito
quò sufficiat periculum mortis, vel alterius
mali æquivalentis, quod citra contemptum
Religionis, scandalum, aut implicitam fidei
abnegationem ab extrinseco intentaretur. Vide
quæ diximus disp. 1. de Sacramento in genere
sect. 8. concl. 6. & inferius dicemus in materia
de Sacrificio.

Pergo ad secundam partem Conclusionis,
de qua sic discurrit Doctor Subtilis 4. dist. 8.
q. 3. n. 4. Alius casus specialis est, quia in aliqua
regione celebratur communiter in vino albo, Minister
parat calicem Sacerdoti, & ex alia negligentia
pro vino ponit aquam, Sacerdos non advertens, sed
supponens Ministrum bene fecisse, procedit dicendo
verba, & alia faciendi usque ad perceptionem
percipiens verò liquorem de calice, advertit esse
aquam, videtur quòd ipse non posset illo die perci-
pere Sanguinem si oportet ieiunium esse suscipien-
tem.

Dico quòd in isto casu tenetur consecrare Sangui-
nem de novo, & consecratum percipere. Quod prob-
atur; quia quando sunt duo præcepta ordinata,
præceptum Superioris magis ligat: nunc autem præ-
ceptum Christi & Ecclesiæ, & ex ipsa ratione Sa-
cramenti est, quòd quando Sacramentum conficitur,
consecratur integrum, quoniam Sacramentum est in
se quoddam integrum ex duobus. De istâ etiam in-
tegritate servanda est distincta obligatio Ecclesiæ de
Consecratione dist. 2. comperimus. Ut Sacra-
menta integra percipiant, aut ab integris ar-
ceantur, loquitur de Sacerdotibus consecrantibus,
& postea non communicantibus: & subditur ratio
Quia divisio ejusdem Sacramenti sine grandi
Sacrilégio, non potest provenire. Ergo quocum-
que præcepto alio Ecclesiæ posito, & maxime quòd
non respicit ipsam propriam & essentialem rationem
Sacramenti, necessarîo tenetur semper omnis cele-
brans ad istam integritatem servandam: ergo quò

iam percipit aquam, simpliciter tenetur ad illud com-
plendum, quòd prætextu, scilicet ad consecrandum
integre Sacramentum, & tunc ultra si tenetur con-
secrare Sanguinem, tenetur eundem consecratum
sumere. Unde habetur de Consecratione dist. 2.
Relatum. Certum est, quòd hi, qui sacrifici-
cantes non edunt, rei sunt Domini Sacra-
menti: & sequitur quòd talis à Communione
uno anno repulsus se noverit. Ergo omnibus
modis tenendum est, ut quotiescumque Sacerdos
Corpus & Sanguinem immolat, toties perceptionis
Corporis & Sanguinis participem se præbeat. Iste
ergo necessarîo tenetur ex institutione Christi, &
propter integritatem Sacramenti, consecrare Sangui-
nem & ex strictissimo præcepto Ecclesiæ sub pena re-
pulsæ uno anno tenetur consecratum percipere.

Et si obicitur, iste non est ieiunium, ergo peccat
mortaliter, vel ergo non debet consecrare, ne perci-
piat: vel si oportet eum consecrare, & percipere,
oportet quòd peccet contra præceptum Ecclesiæ, &
tunc est perplexus, quòd non est dicendum de aliquo
ex præceptis Dei & Ecclesiæ.

Respondet Doctor; Ecclesiæ non ita strictè præ-
cepti suscipientem esse ieiunium probando non ieiunium
suscipere, sicut prohibet diversionem Sacramenti (immo
ipsa amissio prohibetur à Christo ex prima institutione
Sacramenti) nec etiam ita strictè prohibet non ieiunium
percipere, sicut præcipit consecratum percipere: ergo
ex una parte habet iste præceptum Christi ad sic con-
secrandum, & post consecrationem strictissimum præce-
ptum Ecclesiæ ad percipiendum. Ex alia parte non habet
nisi præceptum Ecclesiæ leve comparatè de ieiunio.

Nota ly Comparatè, ne forte existimes præ-
ceptum Ecclesiæ de jejunio, secundum Docto-
rem Subtilem, simpliciter esse leve; id est, ob-
ligare solum sub peccato veniali, contra com-
munem totius Ecclesiæ sensum; ideo dixit esse
leve comparatè; id est, levius (quamvis sim-
pliciter grave) præcepto divino & Ecclesiastico
de integritate Sacrificii.

Colligit autem istam minorem gravitatem
ex verbis legis dicens: Non enim ibi, id est, in
lege jejunii, ponitur, id est, Exprimitur, quòd
suscipiens non ieiunus sit reus Domini Sacramenti,
neque quòd ibi sit sacrilegium: neque repellitur à
Communione per annum, sicut hic. Alloquin quòd
suscipiens non jejunus Eucharistiam, sit reus
Domini Sacramenti, & quòd ibi sit sacrile-
gium, minimè dubito. Nec puto Doctorem
nostrum dubitasse; tamen si explicitè illo loco
hoc non dicat, quia sufficiebat ad propositum,
quòd præceptum de integritate gravius obli-
garet.

Unde statim subditur: Simpliciter enim Ec-
clesiæ non intendebat ligare in isto casu ad ieiunium
imò, cum alia duo præcepta tum virtute Christi,
tum virtute Ecclesiæ forent & magis obligent, po-
tius intendit in tali casu obligari ad illa. Non est
ergo iste perplexus; quia servando præceptum Su-
perioris, & præceptum strictius Ecclesiæ, benefacit;
& si non servaret, peccaret mortaliter. Omitiendo
autem

Qui conse-
cravit &
sumpsit
aquam, te-
netur iei-
unum con-
secrare vi-
num & su-
mere.

Item 3.
subditur.

79.
Objecto.

Solutio.

Præceptum
ieiunii le-
vius est
præcepto
integritatis
sacramenti
quod non est
aliquid
minus
obligans

80.
Præceptum
ieiunii le-
vius est
præcepto
integritatis
sacramenti
quod non est
aliquid
minus
obligans

Probatur
Scoto et
verbis le-
gis.

117.
117.

autem aliud preceptum minus strictum, non peccat novo peccato: quia in isto casu non tenetur servare: nec Ecclesia voluit ligare ad hoc preceptum in hoc casu, sed magis ad oppositum.

Et quia forte aliquis posset cogitare, probationem illam desumptam ex verbis legis esse minus efficacem, addit Doctor aliam n. 6. dicens: Pater etiam manifeste, quod ieiunium non est conditio ita necessaria in sacerdote percipiente (sicuti integritas Sacrificii in sacerdote conficiente) quia in die Parasceves particula posita in calice, percipitur cum vino non consecrato, quia illo die calix non consecratur: & verisimile est quod vinum citius descendat in ventrem, quam illa particula, que masticatur. Ergo ex consuetudine Ecclesia Sacerdos ibi percipit Eucharistiam non ieiunus.

Neque solum in illo casu, sed in pluribus aliis, ut patebit ex dicendis, licet non jejuno communicare, cum tamen in paucissimis licitum sit non integrè sacrificare.

Profectò quod ad calum Scoti spectat, nullam is habet difficultatem, & expressè deciditur in Rubricis Missalis Tit. de Defectibus cap. 4. ubi n. 5. sic dicitur: Si hoc (scilicet vinum non fuisse positum in calice, sed aquam) adveniat celebrans post sumptionem Corporis, vel huiusmodi aqua; apponat aliam hostiam iterum consecrandam, & vinum cum aqua in calice, offerat utrumque, consecret, & sumat, quamvis non sit ieiunus.

Sed numquid aquam sumptam aut certè gustatam debet expuere? Apparet omnino indecens, & periculum esse posset simul expuendi partem hostiæ. Unde non est talis obligatio Sacerdotibus imponenda.

Ex iam dictis facilè quilibet colligere potest, quid sit faciendum, quando consecratione peractâ, Sacerdos recordatur se non esse jejunum, vel graviter infirmatur, vel in syncopen incidit, aut moritur. Quis enim ambigit Sacrificium fore perficiendum, etiam à non jejuno?

Si Sacerdos, inquit Rubricæ Missalis Tit. de defectibus cap. 10. nu. 3. ante consecrationem graviter infirmetur, vel in syncopen incidit, aut moriatur, prætermittitur Missa: si post consecrationem Corporis sanum, ante consecrationem Sanguinis, vel utroque consecrato id accidit, Missa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille desit, & in casu necessitatis etiam per non ieiunum. Ut declaratur (inquit Dicastillo disp. 9. nu. 377.) in Concilio Toletano Septimo can. 2. & refertur cap. Nihil. 7. q. 1.

Sed ibi nihil aliud expressè ponitur, quàm conveniens esse, ut Sacrificium inceptum ab altero compleatur. Verba textûs sunt: Censimus ergo convenire, ut cum à Sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si aegritudinis acciderit quilibet eventus, que ceptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum Episcopo vel Presbytero alteri consecrationem eoque officii cepti. Quod autem hoc possit fieri à non jejuno, unde colligitur.

Immo in eodem canone distictè præcipitur jejunium his verbis: Ne tamen quod natura languoris causâ consulerit, in præsumptione periculi convertatur, nullus post cibum, potumq; quamlibet minimum sumptum Missas facere præsumat. Nisi fortè per Missas hic velimus intelligere incompletionem Missarum, minime verò earum complementum, quasi Concilium voluisset dicere: estò Missa incepta, naturæ languoris causâ, ab alio Sacerdote non jejuno possit expleri; minime tamen incipi.

Et hic videtur communis sensus Ecclesiæ, ut patet ex Rubricis suprâ, quem tutò possumus sequi, cum tota obligatio jejunii dependeat à voluntate Ecclesiæ. Ratio autem à priori est, quia, ut diximus cum Scoto, perfectio Sacrificii est juris divini, & majoris momenti, quàm sumptio Eucharistiæ à non jejuno, prout expressè docent Rubricæ Missalis Tit. de defectibus cap. 3. n. 5. ibi. Si autem celebrans sumferat hostiam corruptam, aut non triticam, ideoque non consecratam, nihilominus sumat eam, quam consecravit, quia preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis, quàm quòd à ieiunio sumatur.

Ex quo deducunt communiter Doctores: Si Sacerdos sumptâ ablutione advertat in patena vel corporali aliquas particulas suæ primariæ hostiæ, vel etiam aliarum, à se tunc consecrarum, potest eas sumere, saltem quamdiu est in altari: quippe sumptio earum pertinet ad complementum ejusdem Sacrificii, consuetudine cum aliis moraliter unam actionem sacramentalem, in cujus initio servatum est jejunium naturale.

Profectò non esse necessarium, imò neque possibile, ut Sacerdos omnes omnino species sumat, antequam degustet alium potum, liquidò patet; quia ante primam ablutionem nec potest ultimam guttam Sanguinis ex calice haurire, nec in sumenda ablutione facere, ut restantes guttæ Sanguinis priùs deglutiantur, quàm vinum. Unde etiam si pars hostiæ in calicem immisâ, remaneat in eo post sumptionem Sanguinis, potest Sacerdos curare infundere ablutionem in calicem, & illam partem simul cum ablutione sumere. Ita præscribunt Rubricæ suprâ cap. 10. n. 8. Si sumendo Sanguinem, particula remanserit in calice, digito ad labium calicis eam adducat, & sumat ante purificationem, vel infundat vinum, & sumat.

Similiter si dum laicus communicat, adhaereat hostia ejus pallato, potest sumpto vino transmittere, quamquam moraliter loquendo aliquid vini priùs deglutiat. Quemadmodum etiam si infirmus non possit cibos transmittere, potest ei dari parva particula hostiæ, simul cum vino imposta cochleari, deglutienda.

Dixi, Saltem quamdiu est in altari; quia per recessum ab altari censetur ministerium suum explevisse, & consequenter non posset hoc titulo sumere;

de pract
Ecclesia.

Rubr. Miss.

Aquam lo-
co vini
sumptam
non debet
Sacerdos
expuere.

82.
Quid et fa-
ciendum si
recordatur
se non esse
ieiunum fa-
cti conse-
cratione d

Rubr. Miss.

Dicastillo.
Toletan. VII.

si non possit
sumere fra-
gmenta ho-
stie?
non exp. de
Farris
Pius
Quidam af-
firmant
Inquit.

sumere; sed deberet se gerere, sicut cum aliis, quæ in hoc Sacrificio non essent consecrata; ut est communis sententia; licet quidam oppositum doceant, quos citat Diana 6. parte tract. 6. resol. 17. Unus est Joannes Baptista de Fabris in Manuali Ordinandorum cap. 11. n. 142, ubi, teste Dianâ, sic asserit: In secundo casu fragmenta potest sumere, etiam non jejunus, & extra altare in Sacristia.

Quid obicit si apponamus verba Patris Megalii, quæ, referente Dianâ, habet in Promptuario tom. 2. Verb. Eucharistia Sacramentum suscipiens n. 24. ? Ego, inquit, probabiliter censeo sententiam, quam in praxi servant aliqui Sacerdotes docti, & timorate conscientia, ut scilicet prædictas reliquias sumant, etiam post recessum ab altari, & priusquam Missæ paramenta dimittant, si illas in calice, vel in patena inveniant.

Et ratio hujus praxis est; quia sumptio harum reliquiarum post Missam relictarum, est complementum ejusdem actionis & Sacrificii, & consequenter tota hæc actio censetur una, & fieri à jejunio, quando fit ab eo, qui eam jejunus inchoavit, & interim nihil sumpsit, quod ex institutione Ecclesiæ sumere non tenetur; & sic nihil nisi ablutioem, quæ fit ad perfectam consummationem ejusdem Sacrificii: ad quam perfectam consummationem eum pertineat prædicta sumptio reliquiarum, nulla est ratio, cur liceat eas sumere priusquam Sacerdos recedat ab altari, & non liceat statim postquam recessit, cum non obstante recessu, adhuc non sit perfectè consummatum Sacrificium, ob prædictas inadvertenter relictas reliquias. Hæc ille.

Falsò, an verè, judicent prudentes: ego existimo non tantum probare, quòd liceat eas sumere statim post recessum, sed quocumque tempore ante sumptionem alterius cibi aut potus. Semper enim verum erit dicere, quòd adhuc non sit perfectè consummatum Sacrificium ob prædictas inadvertenter relictas reliquias.

Probat ergo secundò, & meliùs: Magis, inquit, reveretur Sacramentum, si statim sumantur, etiam post recessum ab altari, quàm si relinquuntur in patena, aut in calice, & maximè sine lumine, & facillè possunt interim decurrere & perire.

Sed hæc ratio non magis probat de particulis ejusdem Sacrificii, quàm alterius, id est, particulis in alia Missa ab eodem, vel alio Sacerdote præconsecratis, de quibus constat apud omnes Doctores posse sumi, etiam extra altare, ad evitandum periculum majoris irreverentia. Alioquin cum non spectent ad completionem hujus convivii, non possunt per modum unius cum Sacramento tunc consecrato post ablutioem à Sacerdote sumi, sed debent asservari, si commodè fieri potest, v. g. si sint

integræ hostia, quæ facillè possint reponi in sacrario. Ita Doctores communiter.

Oppositum docet quidam Philibertus Marchinus de Sacramento Ordinis tract. 3. part. 3. cap. 3. n. 19. ubi teste Dianâ supra resol. 23, sic asserit: Ampliatur, ut non minù liceat Sacerdoti post sumptam ablutioem consumere præconsecratis reliquiis ab alio, quàm à seipso, si in patena, vel in calice reperiantur.

Primo, quia diversitas ministri non videtur ad rem facere, cum sit circumstantia accidentalis. Secundo, sic audivi practicari in multis Religionibus eximie doctrina & sanctitatis. Tertio, difficile est rectè scire, an illæ reliquie inventæ post ablutioem sint ex præconsecratis ab alio, vel à seipso; cum læpillimè in patena, vel calice reperiantur etiam particule præconsecrata ab alio. Quarto, in die Paracæves post sumptionem ablutioem Sacerdos consumit reliquias præconsecratis die præcedenti, si quæ in patena, vel in calice remaneant: ergo idem licebit omni tempore. Ita ille.

Neque desinam hic adnotare, citatum Auctorem etiam in ordine ad laicos suam sententiam extendere, se enim ait ubi supra n. 18. Ampliatur in laicis infirmis, quibus post sumptam hostiam simul cum ablutioem, vel paulò post licebit reliquias Sacramenti tradere inventas in calice, vel in pixide, sicut moris est in Religione Sanctæ Mariæ Fulienfis Ordinis Cisterciensis, & passim vidi in praxi apud multos in multis civitatibus & oppidijs. Et ratio esse potest; quia sumptio illa reliquiarum ob minimam temporis moram censetur una & eadem actio moralis cum manducatione hostiæ, quam jejunus accepit, ut diximus de Sacerdote, & ideo erit licita. Hucusque Marchinus; an probabiliter, remittit Diana aliorum judicio.

Et sanè quantum ad praxim, videmus Sacerdotes purificantes pixidem à reliquiis antiquis pro renovando Sacramento, duabus, vel tribus, si id res postulet; uti ablutioem, etiam post sumptam ablutioem proprii Sacrificii, idque sine ullo scrupulo; nec distinguunt inter particulas à se consecratis in eadem Missa, & inter præconsecratis à se, vel ab aliis, nisi essent integræ hostiæ, vel partes tam notabiles, quæ commodissimè possent asservari.

Testatur etiam Dicastillo disp. 9. n. 389. non semel vidisse fieri, quòd supra ait Marchinus de ablutioem danda communicanti infirmo. In his ergo casibus, & isto modo non ausim, inquit Dicastillo, damnare sic facientes; & faciliùs existimarem legem jejunii pro Communionem pro iis casibus eo modo, ac non aliter esse receptam in Ecclesijs, saltem ubi talis est usus & modus. Ita ille, & ego.

Nec mirum, quia lex jejunii ab Ecclesia fuit inducta; ergo eo modo, & non alio est intelli-

Y y genda,

86.
An Sacerdos post sumptam ablutioem possit sumere reliquias alterius Sacrificii?
Probatur sententia affirmativa.
Philibertus Marchinus

& exhibetur ad iatros.

87.
Praxis Sacerdotum

Dicastillo

Probatur primo.

85.
Probatur secundò.

genda, quo Ecclesia illam intelligit. Et idem dico de prohibitione factis in die communicandi. Fateor Communionem laicam perfecte consummari in sumptione principalis hostiae in rigore loquendo. Interim videtur Ecclesia sumptionem reliquiarum juxta receptum usum & modum sub silentio approbare, hoc ita.

88.

Auctor im-
probat sum-
ptionem in-
tegre hostie,
aut talis par-
ticula, quae
possit com-
mode con-
servari.

Ceterum si loquamur de hostiis integris, aut aliis particulis, quae commode possent conservari, illas posse sumere Sacerdotem post ablu- tionem, estd fuerint consecratae in alia Missa, nec ratio probat, nec praxis.

Unde ad primam probationem Marchini supra, Respondeo, diversitas ministri sufficit, ut illa particula non pertineat ad idem numero Sacrificium, & sumptio ablu- tionis interruptit seu terminat actionem communicandi, ut non censetur unica Communio, sicuti verè esset, saltem in morali aestimatione, si sumerentur ante ablu- tionem simul cum principali hostia illius Sacrificii.

Ad secundam probationem, negatur esse talis praxis in ulla Religione. Tertia probatio non est ad propositum. Loquimur enim de casu in quo certè constat, vel saltem prudenter du- bitatur, an sint reliquiae alterius Missae. Exi- stimo autem rarissime in patena, vel calice reperiri particulas praecsecratae ab alio. Immo nisi intercedat magna negligentia Sacerdotis, vix unquam invenies veram particulam, etiam ejusdem Sacrificii, post sumptam utramque ab- lutionem; licet aliquando aliquibus scrupulosis id appareat.

In die Pa-

raeves po-
test sumi
particula
immixta vi-
no post
sumptam
ablu- tionem.

Ultimae probationis negatur Consequentia.

Et ratio discriminis est manifesta: nam in die Parasceves non sumuntur particulae, nisi hostiae principalis, quae & ipsa est praecsecrata, & usus satis ostendit, non voluisse Ecclesiam il- lam sumptionem prohibere. Hinc si particula immixta vino remanserit in calice sumpto vino, Sacerdos digito eam adducat ad labium calicis, & sumat, vel infundat denuò vinum, & su- mar.

89.

Probatut
primò.
Lugo.

Primò, ut ait Lugo disp. 15. n. 85. pro- pter reverentiam debitam; non posset enim illa particula jam madefacta, decenter ibi conser- vari usque ad diem sequentem, quâ ab alio Sa- cerdote sumeretur.

Probatut
secundò.

Secundò, quia licet ipse non consummet Sac- rificium praesens, sed hesternum à se, vel ab alio inceptum; verè tamen inceptum jam consum- mare illud Sacrificium, & succedit loco Sa- cerdotis, qui illud obtulit. Sicut autem per consecrationem acquirit jus consummandi to- tum Sacrificium, ita incipiendo sacerdotaliter consummare (quae est actio propriè sacerdoti- lis, ut suppono) acquirit jus ad consumman- dum totaliter, sicut si ipse tunc consecrasset, non obstante defectu jejunii. Quoties enim re- dit ad complendum & consummandum Sacri- ficiam, reallumit personam, quam dimiserat,

atque ideo sicut prius habebat jus ad consum- mandum totum, sic nunc reallumit idem jus continuando eandem actionem, quam relique- rat non omnino completam. Haec tenet Cardin- alis.

Sed non placet secunda ratio. Enimverò Sa- crificium praecedentis diei perfectissime fuit consummatum per sumptionem unius hostiae. Quid enim refert quòd similis hostia consecrata relinquatur, vel dissimilis, hæc, vel illa inten- tione? Nonne plura Sacrificia post se relinquunt hostias consecratae, quae tamen propterea à ne- mine dicuntur imperfectè consummata? Certe eodem modo posset, si Ecclesia vellet, peragi officium illius diei cum quacumque hostia consecrata. Quis ideo dixerit Sacerdotem illa die consummare Sacrificium illius, qui ante ali- quot septimanas, nihil minus cogitans, illam consecravit? V. g. per oblivionem non fuerit die Jovis sancto consecrata secunda hostia, pu- tas propterea relinquenda foret solemnitas diei sequentis? Quid ergo factò opus? Accipiatut hostia Monstrantia, & res est integra.

Porro, quod dicit Eminentissimus in sua parenthesi: *Quae est actio propriè sacerdotalis*, sic intellige, quia Ecclesia non vult illam exer- cere nisi à Sacerdote. Alioquin ad omnes fun- ctiones, quae tunc geruntur, non esset incapax Diaconus, si Ecclesia vellet: nam portare Ve- nerabile, ostendere populo, sumere Eucharis- tiam immixtam vino, eas preces dicere, quae ibi dicuntur, posset Ecclesia Diacono com- mittere. Solum ergo sunt munia sacerdotalia; quia non nisi Sacerdoti permittuntur ab Ec- clesia, non quia tunc sit propriè sacrificans, etiam partialiter, quod videtur necessarium ad consummandum Sacrificium.

Unde valde claudicat hæc comparatio Lu- gonis supra num. 86. Sicut (inquit) quando post consecrationem moreretur, aut deficeret morbo superveniente Sacerdos, subrogatur alius, qui compleat, & hic quidem poterit eod- dem modo, sicut primus sumere omnes reli- quias, & particulas tunc consecratae, etiam post ablu- tionem, quia succedit loco prioris, qui id poterat, & habet jus consummandi to- tum illud Sacrificium.

Hoc, inquam, simile planè dissimile est, si penitus inspicatur. Etenim Sacrificium Sacerdotis, qui moritur, nullatenus fuit per- fectum aut consummatum, & ideo alius sub- rogatur, ut illud perficiat & consummet; quidni ergo dicamus illum succedere loco prio- ris, & facere unum ministrum cum priori in ordine ad complendum illud Sacrificium? At verò in nostro casu prius Sacrificium per- fectissime completum fuit à primo Sacerdote ut patet. Quo igitur fundamento dixerò hunc succedere loco prioris, & facere unum mini- strum cum priori in ordine ad complendum illud Sacrificium?

Utrum-

92. Ut cumque tamen se res ista habeat, sanè nulla est necessitas nos immergendi in illas tricas, cum habeamus viam expeditissimam omnem difficultatem superandi. Et quæ illa? Voluntas Ecclesiæ, à qua pendet & præceptum jejuniæ, & prohibitio sæpius eadè die communicandi; jam autem sciente Ecclesiâ, & non contradicente, cum tamen facillè posset contradicere, non alio modo servatur præceptum jejuniæ, quàm incipiendi actionem cum jejuniæ naturali, etiam si in decursu peragendo actionem cum suis annexis juxta præscriptum Ecclesiæ contingat jejunium solvi.

Dico, iuxta præscriptum Ecclesiæ, quia si inter unam & alteram partem actionis interponatur comestio, vel potatio omnino impertinens ad actionem inceptam complendam; v. g. si inter sumptionem Corporis & Sanguinis Sacerdos comedat duos vel tres ficus (secùs si in calice ceciderit musca, vel quid simile) indubiè solvitur jejunium debitum.

Debitum, inquam, ex præcepto Ecclesiæ; alioquin certum videtur frangi jejunium naturale, etiam per abluionem, aut sumptionem muscæ simul cum Sanguine; nam sumitur aliquid per modum cibi aut potùs: attamen non frangitur illud jejunium naturale, quod Ecclesiæ vult servari pro actione cum jejuniæ incepta.

Quod addo; quia secundùm præscriptum Rubricarum Missalis Tit. de defect. cap. 9. n. 4. Si Sacerdos plures Missas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abluat digitos in aliquo vase mundo, & in ultima tantum percipiat purificationem. Quid si ergo ex inadvertentia fumeret in prima? Responso est in promptu, ablineat à secunda, quoniam fregit jejunium, quod Ecclesiæ vult servari.

93. Sed numquid etiam abstinendum, si contingat muscam, vel quid simile sumi cum Sanguine? Credo quod sic, nisi tam exiguum esset, ut magis per modum salivæ, quàm cibi aut potùs transglutiat. Interim potuisset Ecclesiæ velle, ut non frangeret jejunium debitum, in quacumque quantitate acciperetur: quod autem voluerit, non satis constat ex praxi, & ideo non est asserendum, saltem quando commodè res illæ possent extrahi.

Nam si fursures aliqui immixti forent hostiæ consecratae, estò, secundùm multorum sententiam, fursures non consecrantur, declarat consuetudo illorum sumptionem non frangere jejunium, etiam pro secunda aut tertia Missa.

Similiter si in patena post collectionem fragmentorum, factam juxta præscriptum Ecclesiæ, appareat aliquid, de quo dubitatur, an sit fragmentum hostiæ, an verò aliqua alia res, nonne scrupulizandum erit, & non potuè simpliciter patena abstergenda super calicem? Profectò videmus passim Sacerdotes sine ulla re-

flexione colligere fragmenta cum patena, & illam super calicem extergere; cum tamen non dubitem sæpius fieri, ut nullum verum fragmentum colligant, sed particulas quasdam ipsius corporalis, vel alias res, quæ in corporali per accidens reperiuntur.

Cæterùm quod dictum est de præcepto jejuniæ, eadè planè ratione dicendum est de prohibitione sæpius eodem die communicandi, videlicet illam censei unicam Communionem, quæ pro tali ab Ecclesiâ reputatur, tamen si physicè essent plures.

Rogas quæ sit mens Ecclesiæ? Consule praxim, de qua supra, & scito aliam esse unitatem actionis sacrificandi, aliam unitatem actionis communicandi. Enimverò sumptio hostiarum alterius Missæ ante abluionem pertinet ad unitatem Communionis, & tamen non pertinet ad unitatem & integritatem actionis sacrificandi, cum non sit pars hujus Sacrificii. Idem contingit in secunda & tertia Missa Nativitatis, quando Sacerdos relictas particulas Sanguinis adherentes calici nondum purificato, in sequenti Missa tandem sumit.

E contrario verò sumptio hostiarum ejusdem Sacrificii post abluionem integrat unam actionem sacrificandi, estò actiones communicandi sint distinctæ. Unde quoddam liceat eas sumere, ut fert communis opinio, oritur ex vi juris, quod habet Sacerdos ad consummandum Sacrificium à se oblatum.

Concludo hanc materiam verbis Rubricarum Missalis Tit. de defect. cap. 7. nu. 2. & 3. Si Sacerdos putans se tenere unam hostiam, post consecrationem invenerit fuisse duas simul unitas, in sumptione sumat simul utramque. Quod si deprehendat post sumptionem Corporis & Sanguinis, aut etiam post abluionem, reliquas aliquas relictas consecratas eas sumat, sive parvæ sint, sive magnæ, quia ad idem sacrificium spectant.

Si verò relictæ sit hostia integra consecrata, eam in tabernaculo cum aliis reponat: si hoc fieri nequit, sequenti Sacerdoti ibi celebraturo, in altari supra corporale decenter operam, sumendam una cum altera, quam est consecraturus relinquat: vel si neutrum horum fieri possit, in ipso calice seu patena decenter conservet, quousque vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero sumatur: quod si non habeat quomodo honestè conservetur, potest eam ipsemet sumere. Ita Rubricæ. Quod autem tantummodò loquantur de integris hostiis consecratis in alia Missa, unde constat?

Nihilominus omnes docent licitum esse sumere integras hostias ejusdem Sacrificii, etiam post abluionem, & in casu, quo commodè possent conservari, quia non minùs ad idem Sacrificium spectant, ut dictum est, quàm aliæ reliquæ. Et sic ab aliquibus praticatur, quando non comparent personæ, pro quibus hostiæ consecratæ erant, qui tamen casus rarus est; quia facillè accipi possunt ante abluionem, cum

94. Censeatur unica Communio, quæ pro tali ab Ecclesiâ reputatur.

95. Præscriptum Rubricarum in hac materia.

Licitum est sumere integras hostias ejusdem sacrificii post abluionem.

ante illam soleant hujusmodi hostiæ, volentibus communicare distribui.

Atque hæc dicta sint occasione necessitatis perficiendi Sacrificii, quam omnes admittunt excusare à præcepto jejunii. Sequitur casus infirmitatis, de quo, cum communi sententia dico:

CONCLUSIO VIII.

A præcepto jejunii excusat necessitas accipiendi Viatici.

96.
Probat
Concl. ex
communi
præsi.

Probatur maximè ex communi usu totius Ecclesiæ, nullo prorsus contradicente. Nam ratio Vasquezii disp. 211. cap. 4. nu. 35. quia cum instet præceptum majoris multò virtutis & obligationis, eò quòd divinum sit, potiùs hoc, quàm illud de jejunio, quòd Ecclesiasticum tantùm est, servari debet; hæc, inquam, ratio (præterquam quòd satis probabile sit præceptum Viatici solum esse Ecclesiasticum) nimium probat, & ideo nihil. Ostendo; quia probat in articulo mortis posse, imò debere sacrificari ad dandum Viaticum, etiam sine vestibus sacris, quoniam & hoc præceptum, scilicet celebrandi cum vestibus sacris, est humanum.

Rejicitur
probatio
Vasquezii.

Sicut ergo Ecclesia justè prohibuit, ne sine vestibus sacris celebraretur, etiam ad observandum præceptum divinum sumendi Viaticum, ita statuere potuisset, ne in articulo mortis infirmus communicaret sine jejunio. Quo factò excusaretur ille à præcepto Viatici, sicut jam excusatur, quando sine vestibus sacris deberet celebrari: non enim obligat illud præceptum divinum, nisi quando commodè potest adimpleri; tunc autem non posset commodè adimpleri.

Ecclesia
pos-
suet
in-
firmo
non
jeju-
no
pro-
hibere
Via-
ticum.

Sic qui excommunicatus est, & non pendet ab ipso absolutio, minimè peccat etiam si per multos annos non communicet: quia præceptum divinum singulis annis communicandi (si tale detur) non obligat ut cum excommunicatione communicet contra Ecclesiæ prohibitionem. Neque hoc est, præceptum humanum prævalere divino; sed tantùm Ecclesiam præcepto suo constituere res in eo statu, ut sub his circumstantiis divinum præceptum non censetur obligare.

Cur autem Ecclesia potiùs unum prohibuerit, quàm aliud, non defunt rationes congruentiæ. Quippe necessitas communicandi infirmum non jejunum frequens est; celebrandi verò sine vestibus sacris rarissima; quandoquidem in Ecclesia servetur Eucharistia pro infirmis. Deinde major irreverentia est celebrare sine vestibus sacris, quàm post cibum communicare.

97.

Igitur constitutus in articulo mortis sive na-

turalis, sive violentæ, si aliter commodè ne- queat (in quo scrupulosè non est procedendum) potest communicare non jejunus, imò debet, si ante non communicaverit; tunc enim urget præceptum divinum communicandi, aut certè Ecclesiasticum, cui cedere debere aliud præceptum de jejunio natura i, docet praxis Ecclesiæ, cuius meminit Concilium Constantiense sess. 13. ibi: *Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ servari, & servat quòd hujusmodi Sacramentum* (loquitur de Sacramento Eucharistiæ) *nec conficiatur post cenam, nec sumatur à non reclusis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à iure, vel Ecclesiæ concessio vel admisso &c.*

Unde non tenetur infirmus differre Communionem cum notabili incommodo in sequentem diem, ut tunc possit jejunus communicare: nec etiam cum incommodo differre summptionem medicinæ, aut cibi, vel curæ ut Eucharistia ad se deferatur noctu, ut notant Doctores communiter & satis declarata consuetudo, quæ est optima legum interpretis.

Finito verbis Doctoris Subtilis 4. dist. 8. q. 3. n. 3. Dico quòd aliquis potest esse casus, in quo quasi generaliter licet accedere non reclusis, ut in infirmitate gravi, quando timetur periculum mortis imminens, tunc enim esset periculum negare infirmo, licet pranso, poscenti Sacramentum, cum sit Viaticum, & ideo dandum est ei, qui proficiat ex hoc mundo, ut per ipsum ducatur ad terminum.

Sed cum hoc satis constet, equidem à multis dubitatur, an infirmus in eodem mortis articulo sapiùs possit non jejunus communicare?

Dico, in eodem mortis articulo, quia si mutetur status morbi, ita ut priùs periculum mortis, in quo communicavit, moraliter evaserit, poterit in altero periculo, etsi postredie superveniat, iterum communicare non jejunus, ut plerique docent: jam enim censeri potest periclitari velut ex alio morbo, in quo omnes concedunt illam licentiam. Quin imò etsi sit idem status morbi,

CONCLUSIO IX.

Valde probabile est, & tutum in praxi, posse infirmum durante eodem periculo mortis sapiùs communicare non jejunum; v. g. post octo, vel decem dies.

E Nimverò permittitur ægroto pranso Communionem, non solum ut possit implere præceptum, sed etiam (inquit Diana tomo 1. tract. de celeb. Miss. resol. 75.) quia moriturus valde indiget tanti Sacramenti præsidio, & id sapiùs,